

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a členov senátu JUDr. Vladimíra Maguru a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci žalobkyne: **A. M.**, bývajúca v K., v dovolacom konaní zastúpená JUDr. T. S., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v K., proti žalovaným: 1/ **F. G.**, bývajúci v K., 2/ **A. B.**, bývajúca v K., 3/ **Š. G.**, bývajúci v K., 4/ **M. F.**, bývajúca v K., 5/ **A. T.**, bývajúca v K., 6/ **Ing. A. B.**, CSc., bývajúci v K., 7/ **A. B.**, bývajúca v K., 8/ **J. T.**, bývajúca v N.. a 9/ **J. B.**, bývajúci v K., žalovaní 2/, 3/, 6/, 7/, 8/ a 9/ zastúpení JUDr. J. K., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v K., **o popretie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Košice I pod sp.zn. 17 C 312/2004, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 2. októbra 2008 sp.zn. 1 Co 175/2006, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovaným nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I (súd prvého stupňa) rozsudkom z 23. februára 2006 č.k. 17 C 312/2004-80 určil, že žalovaní nie sú spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na liste

vlastníctva č. X. ako parc.č. X. – zastavané plochy vo výmere X. m² a dom súp.č. X. na tejto parcele, „tak ako boli v katastri nehnuteľností zapísaní titulom vydržania podľa osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti podľa § 63 zák.č. 323/92 Zb. a § 115 a § 116 Obč. zák. Z. roku 1950 do notárskej zápisnice JUDr. A. K. pod značkou N.. X., N.. X. Z. 13. februára 1998 a titulom zápisu domu pod Z. X.“ Žalovaným uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni, na účet jej zástupcu, náhradu trov konania v sume 12 956,- Sk. Rozhodol tak majúc za to, že pre žalobkyňu má nepochybne význam určenie, či žalovaní majú k nehnuteľnosti právny vzťah. Žalobkyňa predmetné nehnuteľnosti užíva nepretržite od roku 1966, zveľadila ich a na pozemku postavila garáž. Rozhodnutie o žalobe o určenie, že žalovaní nie sú spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností, bude mať vplyv aj na posúdenie otázky platnosti výpovede z nájmu bytu, ktorú žalovaní dali žalobkyni. Vychádzajúc z uvedeného potom ustálil, že žalovaní nevydržali vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam, keďže neboli dobromyseľní, že im nehnuteľnosti patria.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd), na odvolanie žalovaných, rozsudkom z 2. októbra 2008 sp.zn. 1 Co 175/2006 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol. Účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Vo veci samej tak rozhodol majúc za to, že súd prvého stupňa nesprávne vychádzal z toho, že žalobkyňa má naliehavý právny záujem na ňou navrhovanom určení. Podľa odvolacieho súdu žalobkyňa by mohla mať naliehavý právny záujem na určení, že žalovaní nie sú vlastníkami predmetných nehnuteľností iba vtedy, ak by odstránenie stavu ohrozenia, resp. stavu neistoty žalobkyne nebolo možné dosiahnuť iným spôsobom. Žalobkyňa ale v inom konaní, vedenom pod sp.zn. 9 C 308/04, sa domáha určenia neplatnosti výpovede z nájmu bytu nachádzajúceho sa v spornej nehnuteľnosti. Žaloba o určenie neplatnosti výpovede vychádza v podstate z rovnakých skutkových tvrdení, ako žaloba o určenie, že žalovaní nie sú vlastníkami sporných nehnuteľností. Z uvedeného je podľa odvolacieho súdu zrejmé, že žalobkyňa sa domáha ochrany proti výpovedi z nájmu bytu dvomi žalobami. Podľa odvolacieho súdu ochrana práva žalobkyne, ako nájomníčky bytu, bude v dostatočnom rozsahu „posudzovaná“ v konaní o neplatnosť výpovede, v ktorom súd vyrieši predbežnú otázku vlastníckeho vzťahu žalovaných k sporným nehnuteľnostiam. Dodal, že tento záver je navyše podporený tým, že spor vyvolaný určovacou žalobou sa týka otázky vlastníckeho práva aj iných hmotnoprávne legitimovaných osôb, ktoré ale nie sú účastníkmi konania.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobkyňa podala dovolanie. Odôvodnila ho tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa žalobkyne odvolací súd pochybil, ak žalobu zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na navrhovanom určení iba s poukazom na to, že v inom konaní sa koná o jej žalobe o určenie neplatnosti výpovede z nájmu. Jej naliehavý právny záujem totižto nespočíva len vo vyriešení otázky, či žalovaní boli oprávnení jej dať výpoveď z nájmu bytu, ale aj v tom, aby sa odstránila neistota v právnom vzťahu medzi účastníkmi, medzi ktorými je dlhodobý spor, a aby sa zabránilo opakovaným výpovediam a fyzickým a verbálnym útokom zo strany žalovaných, ale najmä v tom, aby sa vyriešila základná otázka vzťahu žalobkyne a žalovaných ohľadne investovania a zhodnotenia predmetných nehnuteľností. Rozhodnutím súdu, ktorým by sa poprelo vlastnícke právo žalovaných, by sa tak predišlo celému radu budúcich sporov. Z týchto dôvodov žalobkyňa navrhla zrušiť rozsudok odvolaciemu súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

K dovolaniu žalobkyne sa vyjadrili žalovaní 2/, 3/, 6/, 7/, 8/ a 9/. Navrhli dovolanie zamietnuť, pretože ním napadnutý rozsudok je správny.

K dovolaniu žalobkyne sa vyjadrila žalovaná 2/ aj osobitne [v podaní označenom ako „odvolanie“], v ktorom žiadal vo veci vyhlásiť „konečný rozsudok“ v prospech žalovaných „bez nároku na ďalšie odvolanie“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) , po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p., a tzv. inými vadami konania, pokiaľ

mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale aj podľa ich obsahu.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Žalobkyňa vady konania v zmysle § 237 O.s.p. nenamietala a v dovolacom konaní žiadna z týchto väd ani nevyšla najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Procesné vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. nevyšli v dovolacom konaní najavo.

Dovolací súd potom pristúpil ku skúmaniu vecnej správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu, ktorý žalobkyňa v dovolaní uplatňuje, vrátane jeho obsahového vymedzenia. Nezaoberal sa pritom právnymi otázkami žalobkyňou nenamietanými. Dospel k záveru, že obsah jej dovolania nie je spôsobilý spochybniť správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska dovolacích dôvodov výslovne v ňom uvedených.

V zmysle § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania (žalobou) možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave, b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona,

z právneho vzťahu alebo z porušenia práva a c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Určovací žaloba (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má predovšetkým preventívny charakter. Jej účelom je spravidla poskytnúť ochranu práva žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva. Je na mieste tam, kde jej pomocou možno odstrániť stav ohrozenia práva či neistoty v právnom vzťahu a primeranú nápravu nie je možné dosiahnuť inak, ale aj tam, kde určovací žaloba účinnejšie ako iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a kde jej pomocou možno dosiahnuť úpravu tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia sporov v budúcnosti. Toto poslanie určovacej žaloby korešponduje so zákonnou požiadavkou existencie naliehavého právneho záujmu na ňou navrhovanom určení. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti tejto žaloby, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Nejde pritom o samotnú určovaciu žalobu, ale o to, čoho (akého určenia) sa ňou žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou so zvoleným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu na určení právneho vzťahu alebo práva je naliehavý právny záujem, zaťažuje žalobcu. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie vzťahov, ktoré sú touto neistotou ohrozené. Určovací žaloba je spravidla vždy prípustná v prípade právnych vzťahov k nehnuteľnostiam z dôvodu, že rozsudok vyhovujúci žalobe, môže byť jedným z predpokladov pre zosúladenie evidovaného a právneho stavu.

Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu preto predpokladá posúdenie, či podaná určovací žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby; pokiaľ súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovací žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci. Uvedenú otázku nemožno stotožňovať ani zamieňať s otázkou vecnej (aktívnej) legitímácie žalobcu, ktorá má

povahu hmotnoprávnu a súvisí s posúdením, či žalobca je z hľadiska hmotnoprávneho účastníkom tohto právneho vzťahu, z ktorého vyvodzuje opodstatnenosť v žalobe uplatneného nároku. I keď sú uvedené otázky svojou povahou odlišné, úzko spolu súvisia, lebo otázka skúmania naliehavého právneho významu (vhodnosti a prípustnosti tej či onej určovacej žaloby) prichádza do úvahy len v prípade žaloby aktívne legitimovaného účastníka. Primárna otázka naliehavého právneho záujmu sa tak v niektorých prípadoch stáva závislou na vyriešení otázky vecnej (spravidla aktívnej) legitimácie.

Určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo. Vo všeobecnosti tiež platí, že pozitívne určenie vlastníckeho práva (t.j. že žalobca je vlastníkom) má spravidla prednosť pred negatívnym určením (t.j. že žalovaný nie je vlastníkom), lebo z negatívneho určenia nevyplýva jasne a jednoznačne, kto je skutočným vlastníkom; bez takéhoto pozitívneho určenia treba totiž pripustiť aj možnosť, že vlastníkom je aj tretia osoba (ktorá nie je účastníkom konania).

V prejednávanej veci sa dovolací súd v plnom rozsahu stotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu, na ktorom založil svoj rozsudok, t.j. že žalobkyňa nepreukázala existenciu naliehavého právneho záujmu na negatívnej určovacej žalobe.

Žalobkyňa na ochranu svojich práv, do ktorých bolo údajne žalovanými zasiahnuté (dovolací súd sa meritom veci nezaoberal), zvolila určovaciu žalobu s negatívnym petitom, teda s petitom, že žalovaní nie sú spoluvlastníkmi nehnuteľností. Žalobkyňa naliehavosť právneho záujmu na takejto určovacej žalobe (§ 80 písm. c/ O.s.p.) v žalobe odôvodnila tým, že má záujem predmetné nehnuteľnosti, ktoré užíva od roku 1966 a do ktorých investovala, naďalej užívať. Žalovaní, ktorí „si protiprávne nechali vyhotoviť notárske osvedčenie o vydržaní“ sa usilujú o to, aby nehnuteľnosti vypratala bez akejkoľvek náhrady.

Žalobkyňou požadované negatívne určenie vo svojej podstate nie je spôsobilé úplne odstrániť neistotu v právnom vzťahu účastníkov. Za rozhodujúce pritom dovolací súd považoval skutočnosť, že ide o žalobu toho, ktorý nie je zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti a že žalobkyňou požadované negatívne určenie vo svojej podstate nie je spôsobilé odstrániť

neistotu v danom právnom vzťahu, pretože aj v prípade vyhovenia takejto žalobe by nebola uspokojivo vyriešená otázka, kto je vlastníkom spornej nehnuteľnosti.

Prostredníctvom takéhoto určenia nebude jednoznačne vyriešený vzájomný vzťah účastníkov k predmetu určenia, ani sa konečným spôsobom nevyrieši otázka vlastníctva predmetných nehnuteľností. Z určenia, že žalovaní nie sú spoluvlastníkmi nehnuteľností bez ďalšieho nevyplýva, kto je vlastníkom, či je ním žalobkyňa, ktorá to ani netvrdí, alebo iný subjekt. V dôsledku toho nemožno vylúčiť ani ďalšie sporové konania o vlastníctvo predmetných nehnuteľností. Takáto žaloba je v rozpore s vyššie uvedenou zákonnou požiadavkou kladenou na určovaciu žalobu.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k totožnému záveru ako odvolací súd, že žalobkyňa neosvedčila svoj naliehavý právny záujem na ňou požadovanom určení. Keďže nepreukázanie naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O.s.p.) je samostatným a prvoradým dôvodom pre zamietnutie žaloby, nezaoberal sa dovolací súd správnosťou právneho posúdenia veci odvolacím súdom v otázkach, ktoré v napadnutom rozhodnutí riešil, hoci postačujúcim bolo samotné konštatovanie procesnej neprípustnosti žaloby.

Keďže odvolací súd na daný skutkový stav použil správny právny predpis, tento aj správne vyložil a jeho právne závery zodpovedajú hypotéze použitého právneho predpisu, rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska ostatného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) správny. Nakoľko nebolo zistené, že by konanie odvolacieho súdu bolo postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 O.s.p. alebo inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudkom zamietol.

V dovolacom konaní úspešným žalobcom vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyni, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd ale žalovaným nepriznal náhradu trov, pretože nepodali návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. novembra 2009

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková